

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

14. An Religiosus sine peccato possit commodare, & mutuo dare aliqua, quæ ipsi ad usum permissa sunt, etiam pecunias, & non solum Religiosis professis eiusdem Monasterii, set etiam exteris ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

utrinque fori. verb. mueras, diff. 1. num. 59. vbi sic ait? [Quæ autem dicantur leuiores esculenta, & poculenta in hac Bulla, deduci potest ex cap. statutum. §. in super. de rescript. in 6. nimirum, quæ paucis diebus consumi possunt.] Vbi glossa verb. paucis. addit, & hoc arbitrio boni viri relinquendum, cum aliter non determinetur, habita consideratione personæ dantis, & personæ recipientis, vt in cap. et si questiones, de simon.

Supra in
Rel. quæ hic
est 3.

3. Et ita ego hanc secundam sententiam puto probabiliorē: quia, vt supra notatum est, hæc Bulla non est iuris noui inductiua; sed reformatiua; & iuris communis restitutiua, & eidem conformis. Quare, quidquid ante hanc Constitutionem licebat, & nunc licet, & dari potest: & e contra, quidquid nunc non licet, nec antè licebat. Ex quibus apparet, esculenta, & poculenta huius Constitutionis, intelligenda esse, secundum terminos iuris communis.

RESOL. XIII.

An Religiosus possit sine licentia Prælati, & sine controuentione voti paupertatis, & huius Bullæ largiri suam pitantiam? Ex part. 1. tractat. 6. Ref. 28.

§. 1. **N**egantem sententiam docet Bartholomæus Saloniensis in 2. 2. tom. 1. §. 6. 1. v. de dominio, q. 1. art. 3. concl. 2. coroll. 3. vbi asserit, nullum Religiosum posse ex his, quæ ipsi conceduntur ad suos proprios vsus, vt victum, &c. aliquid erogare, sine particulari licentia sui Superioris, etiamsi parcissimè illis vtatur: vt, cum mittitur Religiosus ad peragendum aliquod negotium in locum distantem, & datur illi à Superiore pecunia, qua victum sibi parat, etiamsi parcissimè viuatur, tenetur ea quæ reseruat, rediens in Conuentum Superiori restituere. Et ratio est: quia Religiosus non potest esse dominus alicuius rei, nec usufructuarius, sed tantum vsuarius: sed vsuarius solum tenet, & habet vsum rei pro se, & non potest illam dare alteri: nam hoc est proprium domini, & usufructuarij: ergo Religiosus potest tantum comedere pitantiam; non autem disponere, & dare illam.

2. At mihi contraria sententia probabilis etiam videtur. Et ratio est: quia in illis rebus, quæ vnico actu consumuntur, non potest secerni vsum à dominio. Ita Ioannes XXII. in Exirau. ad conditorem 9. quod autem de verb. signific. vbi ait, quod in rebus vsu consumptibilibus, vsum, & dominium non distinguuntur; sed cui confertur vnum, conceditur vtinque. Et hanc sententiam tenet Syluester verb. dominium. §. 3. Petrus de Aragon. in 2. 2. §. 7. 2. art. 1. D. Antoninus p. 4. tit. 1. 2. c. 4. §. 10. Sarmiento de reddit. p. 1. c. 1. Turrecremata in sum. lib. 2. c. 1. 12. ad 10. arg. & alij. Et probatur ex autoritate l. 2. ff. de usu fructu earum rerum, quæ vsu consumuntur. Et ita in terminis nostræ Bullæ docuit hanc sententiam Hieronymus Cenedo de paup. relig. dub. 17. n. 9. & dub. 32. n. 8. & 13. vbi sic asserit: *El Religioso por tener el vsu, y el dominio de la pitança, segun la sententia pronable, y por ser limitada, y tambien de poco valor, y de que no se ha de seguir notable daño al Conuento, y por tener licentia interpretatiua del Prælado, o ser conforme à buena razon el tenerla, puede sin escrupulo disponer della, sin contrauenir al voto de pobreza, ni à la Constitucion del Papa Clemente VIII. de largitione, numerum.* Sic ille.

3. Scio contrariam sententiam esse probabiliorē: negat enim, vsum non posse separari à dominio. Sed nostra sententia, vt diximus, est probabilis, vt etiam

ex aduersariis concedit Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 32. n. 21. Tannerus in 2. 2. disp. 4. q. 1. dub. 2. n. 23. qui vocant contrariam sententiam, quam ipsi tenent, probabiliorē, & veriorē. Si quis verò has sententias largiùs discussas legere desiderabit, præter Turrianum loco citato, videat Lessium lib. 2. c. 3. dub. 2. n. 31. Mirandam in Manual. Prælat. tom. 1. q. 38. art. 10. Valentiam tom. 3. disp. 5. q. 10. punct. 1. Bañez in 2. 2. q. 62. tr. de domin. q. 1. Bellarminum tom. 1. lib. 4. de Peccatis, cap. 14. Rebellium de oblig. iust. p. 1. lib. 1. q. 7. sect. 4. n. 32. Molfesum in summa, tom. 2. tract. 12. c. 1. num. 62. & alios penes ipsos.

4. Restat modò respondere ad argumentum contrariæ sententiæ in principio positum. Dico igitur, quod Religiosus, cum sit vsuarius rerum vnico actu consumptibilium, tenet etiam dominium illarum rerum: nam, vt diximus secundum sententiam probabiliorē vsum non potest separari à dominio. Et licet Superior possit tollere rationem limitatam, quæ iam Religioso erat applicata, non sequitur ex hoc, quod possit separari vsum à dominio, sed solum colligitur, quod Religiosus tenet vsum illius rei, cum dependentia ab ipso Prælato. Sed supposito, quod Religiosus tenet vsum, tenet etiam dominium illarum rerum, quæ, vt diximus, sunt vnico actu consumptibiles.

5. Limitatur tamen, & intelligenda est hæc sententia, non in ordine ad rationem, & pitantiam, quæ non conceditur Religioso cum taxa, & limite, vt est panis, & vinum, &c. sed in ordine ad pitantiam, quæ limitatè præbetur, vt est caro, ortus, &c. Limitatur etiam Prælati, ex causa rationabili, ad vitandum excessum, & abutulum Religiosorum, vel propter paupertatem, vel censuras in contrarium non imposuisset: in his enim casibus Religiosi non debent disponere, nec possent de cibis, etiam limitatis, & hoc ratione præcepti, & boni publici totius Communitatis. Et hæc opinionem ita explicatam, præter Cenedum, & alios, vbi supra, tanquam probabilem etiam admittunt multi Viri docti de hac re à me consulti, non solum ex nostra Religione; sed etiam ex Societate Iesv, & Dominicanorum Familia: vnde valde miror, fallam, ab aliquibus, his diebus, fuisse nominatam.

RESOL. XIV.

An Religiosus sine peccato possit comedere, & mero dare aliqua, quæ ipsi ad vsum permissa sunt, etiam pecunias, & non solum Religiosi presbiteri eiusdem Monasterij, sed etiam ceteri sacraliter? Ex p. 1. u. 6. Ref. 37.

§. 1. **N**egatiuè respondet Lessius lib. 2. c. 4. §. 1. dub. 9. n. 79. nisi essent res parui momenti, & crebriò occurrentes. Et ratio est: quia vsuarius nequit vsum rei alteri concedere, quia sic non esset vsuarius, sed usufructuarius. Sed melius Sanchez in sum. tom. 2. lib. 7. cap. 19. num. 65. putat, posse Religiosum sine peccato mortali commodare res ad proprium vsum destinatas, quando est securus de retentione illarum: ac conseruatione: quia hæc videtur parua materia.

2. Sed magis amplè loquitur in hac re Petrus de Ledesma in addit. ad sum. tom. 2. cap. 4. dub. 2. fol. m. 97. quod etiam extendit, si comodatæ & mutuatæ pecunias: ita enim ait: *El prestar dineros à Religiosos del mismo Conuento, y a un estirato, no es peccado mortal contra la pobreza, siendo persona segura, la persona à quien se en presta el dinero. La razon muy escusa, que me mueue à tener este parecer, es la siguiente. Porque asi que es verdad, que per el conueniente*

de dineros, se passa al dominio à quel, à quien se presta, con todo esso el prestar no es cosa de importancia, porque el otro queda con obligacion de boluerle el mismo dinero, ò otro seme, ante en cantidad, de suerte que se passa el dominio con derecho à boluer à otro equivalente. Por lo qual emprestar haze muy poco, luego aunque Religioso, no tenga forma, y expresa licencia del Prelado, puede muy bien prestar, porque el prestar no es cosa de importancia. Ita ille. Et ita etiam hanc sententiam docent multi Viri docti ex nostra Religione, & Societate IESV, de hac re à me consulti. Vnde immeritò aliqui hanc opinionem falsam his diebus putarunt, quam nouissimè, tanquam probabilem, tener, & docet Peyrinus de Relig. subdit. tom. 1. cap. 2. §. 2. §. 5.

3. Non grauior etiam hic apponere verba Llamas in *Meth. part. 3. c. 9. §. 12.* vbi ait: Monachi, in eodem Monasterio professi, possunt sibi mutuo ad usum dare libros, & res cuiuscunque pretij, quem vnicuique illorum in usum concessa fuerunt, abque scrupulo vilo furti, vel iniustitia quia nulla iniuria fit aliis. Nam dans usum voluntarie præbet, quem habebat concessum: dominium vero Monasterium non amittit, cum ad idem reuertatur res quoad dominium, ex hoc, vel ex illo quoniam ambo sunt in illo professi: ergo nulli iniuria fit, nisi saltem Prælo, si sine eius licentia fiat: hæc autem non est iniustitia sed inobedientia, & semper venialis, nisi adsit contemptus. Sic ille. Et paulò post, descendens in particularia, ait, posse supradictos Religiosos dare inuicem tunicam, caligas, calecos, & etiam cucullam ad usum, dum modo dans proutius de sufficienti remaneat, omnino voto paupertatis seruato. Et ita etiam docet nouissimè Fagundez de *Præcept. Ecclesiar. 2. lib. 8. cap. 6. num. 4. §. 5. & 6.*

RESOL. XV.

An Religiosus possit commutare etiam cum secularibus aliquas res, quando nullam inuoluntariam patitur Communitas? Ex p. 1. tr. 6. Ref. 38.

§. 1. Negatiuam sententiam docet Faustus in *thes. Relig. lib. 8. §. 1. §. 8. m. 2.* Homobon de *casib. reser. c. 3. p. 3.* Sanchez in *sum. tom. 2. lib. 7. c. 19. n. 67.* & alij, quia putant, talem commutationem esse actum dominij, vtpote quæ à solo habente dominium valde fieri potest.

2. Hæc sententia est probabilis: sed non minus probabilem contrariam esse puto. Et præter Lopez, & Rodriguez, quos citat Faustus, & Sanchez, tenet etiam hanc sententiam Peirin, de *Relig. tom. 1. c. 2. §. 2.* §. 1. Ioan. de la Cruz de *statu Relig. lib. 1. cap. 3. dub. 4. concl. 2.* & Ledesma in *addit. ad sum. tom. 2. cap. 4. dub. 7. fol. mibi 99.* vbi ita asserit: *Me parece probabilissimo, que el trueco no es pecado mortal contra el voto de la pobreza, aunque se haga sin licencia expressa del Prelado, y aunque se haga con Religioso del mismo Conuento, ò con otra persona estrana. La razon es: por que quando uno trueca una cosa, por otra de igual precio, queda con el mismo derecho, y con igual dominio de cosa del mismo valor: luego licito sera truecar semejantes cosas, sin licencia expressa del Prelado.* Videtur igitur tali permutatio, pauca materia, que non habet propriam distractionis, aut consumptionis rationem: & adest interpretatiua Superioris licentia: ergo, &c. Vide etiam circa præsentem questionem Tannerum in *2. 2. disp. 6. quest. 3. dub. 4. num. 104.*

Tom. VII.

RESOL. XVI.

An si Religiosus commutet aliqua cum secularibus, peccet contra votum paupertatis? Ex parte septima tractat. 1. & Misc. 2. Relolut. 21.

§. 1. Affirmatiue nominatiuè contra me respondet Eminentissimus Dominus meus Cardinalis de Lugo de *ius. & iur. tom. 1. disp. 3. sect. 8. num. 57.* vbi sic ait. Illud tamen quod Diana addit, quod scilicet non sit mortale commutare res, quibus vitur Religiosus cum aliis rebus eiusdem valoris dissimilibus, etiam cum secularibus, quia semper manet cum æquali valore: hoc, inquam, mihi non placet: quia eodem modo posset abique licentia vendi, cum tunc etiam fiat commutatio rei pro pretio, & maneat res eiusdem Valoris apud Conuentum, nempe pecunia illa: imò vtilius est Conuentui commutare pro pecunia, quàm pro re alia determinata, cum pecunia deseruire possit ad rem illam, vel quamlibet aliam similem vel dissimilem comparandam. Fatendum ergo est, commutationem pro re dissimili nimium alterare rem ipsam, atque idè rationabiliter esse inuitum dominum, si abique eius consensu fiat.

2. Sed me citato negativa sententia placet Caruelli in *Regulam D. Benedicti, disput. 65. num. 97.* sic asserenti. A fortiori hæc conclusio, tenenda est de commutatione, mutatione, imò commutatione; scias esse probabile, Monachum non solum posse vestes, libros & alia quæ habet ad usum, commutare cum confratribus, sed etiam cum secularibus, dummodo in commutatione rigor iustitiæ plus citra conferuetur. Vnde qui daret seculari vnam togam pro vno libro similis valoris, non peccaret mortaliter. Ita ille. Vnde etiam probabilem contra Eminentissimum Dominum meum Cardinalem de Lugo, nostram sententiam esse existimo.

Sup. hoc in Ref. p. 1. c. 1. ta & inf. a in Ref. 23. §. Nota secundò, ad lit. 6.

Super his magis late supra in Ref. 14. & pro commutatione in Ref. & §. not. præterita.

RESOL. XVII.

Quidam Superior Regularis tempore, quo erat Prælati accepit pecuniam ab amico, quam postea subditus per multum tempus penes se retinuit, in scio Superiore, sed postea expendit cum eius licentia; questum à me fuit, an peccauerit?

Et ex doctrina huius questionis inferitur potius, se Confessarium Regularem absoluerè à reservationis vigore facultatis obtente à Prælo præterito, pro tempore sequenti, quo ipse non erat Superior Monasterij, vel Prouincia. Ex parte vndecima tractat. 8. & Misc. 8. Relolut. 54.

§. 1. Negatiuam sententiam tenet Cardinalis Lugo de *Sacram. penitent. disputat. 19. sect. 2. numero 42.* vbi querens an Prælati possit sibi dare licentiam pro tempore futuro, aduertit, facultates quas Prælati concedit, posse esse diuersas: alia enim sunt, quæ nunc quidem mandantur executioni, licet earum effectus perseveret postea, alia vero sunt, & effectus & executio ipsa postea ponenda est. Ad priorem classem spectat